

N:o 8.

Ank. till Riksd. Kansli den 27 Jan. 1879, kl. 10 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående försäljning af Kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Pärönträdet; Gifven Stockholms Slott den 17 Januari 1879.

Uti underdånig skrifvelse den 23 sistlidne November har Direktionen öfver allmänna garnisonssjukhuset förmält, hurusom Direktionen sedan längre tid tillbaka disponerade egendomen N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre här i staden, hvilken egendom vore afsedd till reservsjukhus, för att, vid sig yppande farsot bland de till Stockholms garnison hörande trupper, der inlägga sjuke, som ansåges icke kunna eller lämpligen böra å allmänna garnisonssjukhuset vårdas. Vid cholera- och fläck-typhus-epidemier hade denna byggnad varit för sådant ändamål använd, men under senaste åren, enär sjukdomsformer af nämnda art ej derunder vunnit någon betydligare utbredning bland härvarande garnison, ej behöft derför tagas i anspråk.

På hemställen af Stockholms skyddsförening hade, enligt hvad Direktionen nu jemväl anmält, för några år sedan till en början två rum i egendomen upplåtits för herbergerande under rådande bostadsbrist af fattige, husville personer, hvilken inhysning sedermera utsträckts derhän, att större delen af byggnaden för detta ändamål användts, ett förhållande, som fortfarit ända till Oktober månad sistlidne år; och hade sundhets- och sedermera helsovårdsnämnden under hela denna tid förbundet sig att å Stockholms kommuns sjukshus till vård, emot vanlig sjukhusafgift, emottaga ett begränsadt antal epidemiskt sjuke, tillhörande garnisonen.

Sedan de husville numera aflyttat, hade emellertid detta aftal upphört att vara gällande, och vid hädaneftre inom garnisonen inträffande

farsot funnes ej annan utväg, än att förlägga de deraf angripne till ofvannämnda reservsjukhus, hvilken åtgärd dock syntes Direktionen i hög grad betänkelig, emedan byggnadens beskaffenhet gjorde den helt och hållet oduglig att såsom sjukhus begagnas. Huset voro nemligen uppfördt på 1760-talet till sockerbruk och hade, sedermera försåldt till Kronan, upplåtits först till mälteri och spanmålsmagasin m. m. samt slutligen, af brist på annan lokal, till cholerasjukhus för garnisonen. Belägen i en sidländ trakt nedanför de så kallade Tyskbagarebergen, hade den gamla byggnaden till följd af sina ytterst låga rum, små fönster, bristande ventilation och uppvärmning, dåliga trätrappor och förstugor samt bofälliga beskaffenhet i öfrigt visat sig alldeles olämplig att begagna för svårt sjukes vederfående, och dödligheten hade också derstädes under 1834 och 1853 års choleraepidemier varit relativt betydlig, då de sjuke der ej kunnat erhålla den vård, deras tillstånd kräft.

Direktionen, som länge insett olämpligheten af ett sådant förhållande, hade äfven, efter ett noggrant utredande af frågan och sedan omständigheterna ännu en gång tvungit till byggnadens begagnande, den 21 Mars 1873 till Kongl. Maj:t ingått med underdånig framställning om uppförande, för begagnande af epidemiskt sjuke, å vestliga slutningen af bergshöjden mellan den så kallade lilla blå porten och artilleriets förrädsbyggnader af sex sjukbaracker med tillsammans 160 sängar samt en ekonomibyggnad, äfvensom med hemställen att nu ifrågavarande reservsjukhus måtte få försäljas och därför inflytande köpeskilling användas såsom bidrag till de föreslagna byggnadernas uppförande; och hade Sundhetskollegium, till hvars yttrande Kongl. Maj:t remitterat berörda af ritningar och kostnadsförslag åtföljda framställning, genom underdånigt utlåtande den 21 derpåföljande April förmålt sig anse densamma såsom befogad förtjena nådigt afseende, samt tillstyrkt att de föreslagna sjukbarackerna måtte få successive och i mån af tillgångar uppföras efter den angifna planen.

Kongl. Maj:t fann emellertid under då varande förhållanden ej skäl att i frågan göra nådigt framställning till Riksdagen.

Då likväl enligt hvad äfven Öfver-fältläkaren för Stockholms garnison i afgifvet embetsmemorial erinrat, ifrågavarande byggnads förenämnda användande till fattigbarack ytterligare försämrat dess förut dåliga beskaffenhet, så att densamma numera, sedan den blifvit än vidare förfallen samt genomträngd af smuts och ohyra, ej mera kunde till sjukhus användas, och ej heller utan särdeles omfattande och dyrbar reparation dertill göras ens någorlunda brukbar, har Direktionen, som under hand erhållit kannedom derom, att utrymme å kommunens sjukhus ej

vidare vore att för garnisonens epidemiskt sjuke påräkna, med underdånigt åberopande af hvad Direktionen rörande detta ärende under den 21 Mars 1873 och den 3 December 1874 hos Kongl. Maj:t anfört, nu i underdånighet anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes, till afhjelpande af en så betänklig brist i härvarande garnisons sjukvård, för egen del bifalla och genom nådig proposition till Riksdagen åska dess samtycke att omförmälda, vid Ladugårdslands tullgata belägna reservsjukhus finge försäljas och den inflytande köpeskillingen, i den mån tillgångarna sådant medgäfv, användas till uppförande å dertill föreslagna plats vid Ladugårdsgärdet af en eller flera sjukbaracker jemte ekonomibyggnad.

Den omständighet att Stockholms garnison saknar annat epidemisjukhus än det särskildt till cholerasjukhus åt densamma sedan år 1834 anslagna så kallade Brandelska sockerbruket, egendomen N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre invid Seved Båths-gatan, hvilken egendoms olämplighet för dermed afsedda ändamål legat i öppen dag, har länge varit föremål för vederbörandes uppmärksamhet. Redan den 21 Mars 1873 inkom, på sätt här ofvan omförmäls, Direktionen öfver allmänna garnisonssjukhuset med ett omfattande förslag till afhjelpande af denna olägenhet, som vid inträffande svårare och mera utbredda farsoter kunde blifva högst känbar, och afgaf Direktionen rörande en del af förslaget förnyad hemställan den 3 December 1874. Dessa förslag kunde emellertid, i anledning af åtskilliga med deras utförande förknippade svårigheter, ej föranleda någon åtgärd. Då sedermera genom inträffad vådeld den 25 Oktober 1876 nedbrunnit en äldre å allmänna garnisonssjukhusets tomt belägen byggnad, som hufvudsakligen begagnats till tvätt- och torkinrättning, men i hvars mellanvåning funnits åtskilliga rum, hvilka, ehuru dertill olämpliga, kunnat och måst flera gånger vid nödfall användas till intagande af epidemiskt sjuke, och hvilka rum, ehuru i ingen mån fyllande behovet af ett epidemisjukhus, dock lemnat någon möjlighet att vid allmänna garnisonssjukhuset afskilja sådane sjuke från öfrige, ansåg sig Direktionen böra ånyo afgifva förslag om åskande af medel till uppförande af epidemisjukhus, hvilket förslag för två sjukbaracker, ekonomibyggnad, planering m. m. upptog en kostnadssumma af omkring 61,000 kronor. Då emellertid förut omförmälda aftal med staden Stockholm, angående emottagande å stadens sjukhus af ett visst antal epidemiskt sjuke tillhörande garnisonen, ännu egde bestånd, fick frågan då vika undan för den mängd af andra anslagsfordringar, som å Fjerde hufvudtiteln måste till Riksdagen år 1877 framställas.

Sedan förenämnda aftal med staden Stockholm numera upphört att vara gällande, så, och efter hvad Direktionen öfver allmänna garnisons-sjukhuset i sin förenämnda underdåniga skrifvelse af den 23 sistlidne November anfört om det s. k. cholerasjukhusets tillstånd, torde ej böra längre uppskjutas att anordna ett epidemisjukhus för härvarande garnison. Att för detta ändamål äska anslag har Kongl. Maj:t emellertid icke funnit skäligt, om medel till behofvets fyllande kunna på annat sätt beredas. Det har derföre syntts Kongl. Maj:t lämpligast, att härtill i första rummet användes hvad genom en försäljning af för detta Brandelska sockerbruket kan inflyta. Denna egendom är efter tomtens uppskattning till 70 öre kvadratfoten och upptagande af åbyggnaden till endast materialvärdet, af Öfver-intendentsemetbetet den 15 Mars 1877 värderad till 25,800 kronor. Vidare disponeras af allmänna garnisonssjukhuset egendomen N:o 3 i kvarteret Pärönträdet, belägen vid Handtverkaregatan med adressnummer 27, hvilken egendom, som ej är för sjukvården använd och till sjukhus, enligt hvad blifvit upplyst, otjenlig, afvenledes torde kunna, i händelse af behof, afyttras och köpeskillingen användas för anordnande af epidemisjukhus åt garnisonen. Denna egendom har af Öfver-intendentsemetbetet sistnämnda dag saluvärderats till 30,000 kronor.

På grund af hvad sålunda förekommit och blifvit anfördt, och ehuru närvarande tidpunkt torde vara mindre lämplig för försäljning af ifrågasvarande egendomar, vill Kongl. Maj:t dock, för att ega fria händer att begagna ett framdeles och möjligen snart nog sig yppande gynsammare tillfälle i detta hänseende och då i hvarje fall anskaffande af ett epidemisjukhus åt garnisonen i Stockholm icke kan synnerligen länge uppskjutas, härmed föreslå Riksdagen att medgifva, det förbemälda båda egendomar må försäljas och den för desamma inflytande köpeskilling af Kongl. Maj:t i mån af behof användas för anläggning och anordnande af sjukhus för epidemiskt sjuke af Stockholms garnison.

De till ärendet hörande handlingar skola vederbörande Utskott tillställas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

J. H. Rosensvärd.

---

*Utdrag af protokollet öfver Landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott
den 17 Januari 1879.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: Herr *Lagerstråle*,
Thyselius,
Lovén,
Friherre *von Otter*,
Forssell,
Rosensvärd,
von Steyern,
Malmström.

Chefen för Landtförsvarsdepartementet, Statsrådet *Rosensvärd*, uppläste till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts uppå Statsrådets enhälliga tillstyrkan förut fattade beslut, uppsatt förslag till Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående försäljning af Kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret *Kulberget* mindre och N:o 3 i kvarteret *Päronträdet*.

Kongl. Maj:t täcktes, enligt Statsrådets underdåniga tillstyrkan, i nåder gilla berörda förslag, sådant det finnes detta protokoll bilagdt, samt förordna att, i enlighet med detsamma, nådig proposition skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Edv. Kolmodin.